

městnavatele, ať již je jím vlastník pozemku (jak předpokládá § 401 obč. zák.), či osoba jiná. Tato ovšem potřebuje k hledání p-u svolení vlastníka pozemku (§ 400 obč. zák.).

Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi jest tato otázka řešena jinak. Nalezený p. připadá z polovice nálezci a z polovice vlastníkovi pozemku jen tehdy, nepřevyšuje-li jeho hodnota částku 150 zlatých. Jinak participují na něm rovnými díly nálezce, vlastníka pozemku a stát. K p-u, jenž má umělecký, historický nebo vědecký význam, mají — jak již podotknuto dříve — veřejné ústavy (musea, university a pod.) předkupní právo, jemuž musí nabyvatelé vyhověti, majíce pouze nárok na odhadní cenu. Při odhadu je vzítí v úvahu cenu, za kterou mohl by býti p. za dnešních poměrů prodán, a to nejen s přihlédnutím k hodnotě materiálu, nýbrž i k hodnotě vynaložené práce, jakož i k hodnotě s hlediska historického a pod. (viz rozhodnutí býv. uh. král. kurie č. 4293/1899).

Zatajení nálezu. Zatajení nálezu má podle § 400 obč. zák. za následek ztrátu podílu na p-u. Tento podíl připadá udavači a není-li udavače, státu. Zatajením nálezu rozumí se opominutí předepsaného oznámení obecnímu úřadu (státnímu úřadu policejnímu), nikoli tedy neoznámení nálezu vlastníkovi pozemku (srov. rozhodnutí nejv. soud. dv. ze 4. II. 1913, Pfaff-Schey, nová řada, č. 6290). Stejný důsledek má i každé jiné nedovolené jednání nálezcovy, na př. hledání p-u bez svolení vlastníka pozemku (a contrario náhodného nálezu) a j. Naproti tomu nezakládá zatajení nálezu p-u v oblasti býv. rak. právního řádu skutkovou podstatu trestného činu (viz § 201, lit. c, trest. zák. a dvor. dekret z 12. X. 1821, č. 1810 sb. zák. soud.). Nedovolené hledání p-u mohlo by býti — nehledíc k důsledkům § 400 obč. zák. — trestným jen, byl-li by při tom porušen nějaký platný předpis. Tak by tomu na př. bylo při hledání p-u v hrobech (viz § 306 trest. zák.), pod kterýžto případ nelze ovšem jistě zahrnovati hledání p-u v zevně neznatelných předvěkých pohřebištích.

Jinak je tomu na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Tam opomenutí oznámení o nálezu p-u příslušnému úřadu v předepsané lhůtě zakládá skutkovou podstatu přečinu „bezprávného přivlastnění nalezeného pokladu“ (§ 366 trest. zák. o zloč. a přeč., zák. čl. V/1878). Vedle trestu jest vysloviti i ztrátu příslušejícího podílu p-u.

Literatura

je výhradně civilistická a jest z velké části uvedena na příklad v Randově: „Právu vlastnickém“ dle rakouského práva“ (VI. vyd. 1917, str. 108 a násl.). Z poslední doby viz zejména Krčmářovo „Právo občanské“ II., str. 192 a násl. (1928). Pro Slovensko a Podkarpatskou Rus srov. pak zejména: Fajnor-Zátarecký: „Nástin súkromého práva platného na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi“ (1924, str. 104 a násl.); Rouček: „Čsl. obec. obč. zákoník a obč. právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi“, 1926.

Josef Hoffmann.

Pokladny bratrské

viz Sociální pojištění.

Pokladny sirotčí.

A. S. p. v zemi České a Moravskoslezské. —
B. S. p. v zemi Slovenské a Podkarpatoruské.

A. Začátky s. p. spadají do posledního desetiletí XVIII. stol. Reorganisovány byly čís. nař. č. 205/1858 ř. z. a instrukcí č. 123/1859 ř. z. Jsou s. p. hromadnými (kumulativními). Tvořily vždy jmění účelové, spravované soudy, jsouce vybaveny právy právnické osobnosti (plen. rozh. nejv. soudu ze 26. I. 1904, č. 146, jud. č. 165, Právník 1905, str. 83 až 86). Na této jich povaze nemění ničeho, že s. p. obvodu téhož vrchního soudu jsou v určitých směrech jednotně spravovány vrchními soudy.

Účel jich byl dvojitý: jednak zajistiti v době, kdy nebylo peněžních ústavů, peníze sirotků hypotekárnými zápůjčkami, při čemž tyto jsou poskytovány ze jmění společné podstaty majetkové, jednak poskytnouti zemědělskému stavu levný úvěr. Protože pak i ukládání hotovostí poručenců a opatrovanců do spořitelny bylo dlouhou dobu co do výše vkladů obmezeno (ještě podle zák. č. 198/1909 ř. z. jen do 3000 K — teprve zák. č. 302/1920 Sb. odstranil toto obmezení) a poskytování levného hypotekárního úvěru, i drobného, je nadále žádoucí, zůstaly s. p. dodnes.

Zřízení jsou nyní u každého okresního soudu vykonávajícího pravomoc ve věcech poručenských (od 1. IV. 1931 také v Praze pro celé obvody okr. soudů civ. zde činných až na o. s. civ. Praha-vnitřní město).

Organisace s. p. je v podstatě tato: Berní úřady z poukazu příslušného poručenského soudu přijímají do úschovy a pokladničně spravují hotovosti soudních chránců vložené do s. p. (Podle § 193 nesp. pat., č. 208/1854 ř. z., rozhoduje poručenský